

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Gregor Semidor

**RIIGIPOOLSED PUUDUJÄÄGID DANSKE BANK A/S EESTI
FILIAALI TEGEVUSE SUHTES RAHAPESU TÕKESTAMISEL**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE, peeriala
majandusarvestus

Juhendaja: Ester Vahtre, EMBA

Tallinn 2020

Deklareerin, et olen koostanud (lõpu)töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele selle koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 8651 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Gregor Semidor

Üliõpilase kood: 165962BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: gregor.semidor@hotmail.com

Juhendaja: Ester Vahtre, EMBA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele:

.....

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. RAHAPESU JA DANSKE PANGA EESTI FILIAAL	7
1.1. Rahapesu olemus	7
1.2. Rahapesu tõkestamine Eestis	10
1.3. Danske Bank	13
1.4. Ohumärgid Danske Pangas	15
1.5. Uurimine Danske Pangas	17
1.6. Danske Panga Eesti filiaal osana rahapesuskeemidest	19
2. PUUDUJÄÄGID DANSKE PANGA EESTI FILIAALI TEGEVUSES	22
2.1. Reageerimine ohumärkidele	22
2.2. Tagajärjed ja tulevik	27
2.3. Järeldused.....	29
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY	36
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	39
LISAD	42
Lisa 1. Küsimused intervjueritavale	42

LÜHIKOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks on teada saada, millised olid riigipoolsed puudujäägid Danske Panga Eesti filiaali tegevuse suhtes, ennetamaks rahapesu ohvriks langemist. Samuti on lõputöö eesmärgiks teha kokkuvõtlik ning lihtsalt arusaadav ülevaade, mis toimus sellel ajal filiaalis ning regulaatorite pooltel, kui Danske Panga filiaal Eestis tegutses.

Töö uurimisküsimusteks on:

1. Mis toimus Danske Panga Eesti filiaalis sellel perioodil, kui ta Eestis tegutses?
2. Mida oleks pidanud riik märkama või tegema, et ära hoida suuremahulist kuritegevust?
3. Millistele ohumärkidele tuleks tulevikus tähelepanu pöörata?

Lõputöös kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi. Autor viib läbi intervjuu pangandusala eksperdigaga, kes soovis jääda anonüümseks, ning toetub tulemuse saamiseks ka erinevatele riigiasutuste poolt avaldatud materjalidele.

Töö põhjal võib järeldada, et Danske Panga Eesti filiaali tegevusaastatel tegutsesid Eesti regulaatorid oma võimekuse ja vahendite piires. Filiaali algusaastatel hinnati tõenäoliselt kogemuste vähesuse tõttu mitteresidentidega kaasnevaid riske väiksemateks, kui need tegelikult olid. Eesti Finantsinspektsiooni pani 2014. aastal olukorda lahendama teise riigi järelevalve poolt tegemata töö. Kuigi avalikkusele võis jääda mulje Finantsinspektsiooni passiivsest käitumisest perioodil 2007 kuni 2015, siis tegelikult üritati olemasolevate seaduste piires ja kasutada olnud instrumentidega olukorda parandada. Hetkel on täiendatud ja kindlasti täiendatakse ka edaspidi seadusi, mis annavad järelevalve organitele rohkem tegevusruumi.

Võtmesõnad: Danske Bank, rahapesu, rahapesu tõkestamine

SISSEJUHATUS

2019. aastal tegi Finantsinspeksioon Danske Pangale ettekirjutuse, millega keelati ära panga filiaali tegevus Eestis. Panka süüdistati selles, et filiaal rikkus Eestis tegutsedes rahapesu tõkestamise vastaseid regulatsioone. Danske Panga Eesti filiaal alustas tegevust Eestis aastal 2007, millal Danske Pank ostis ära Eestis tegutseva Sampo Panga. Filiaal sai tegutseda kuni aastani 2019, millal keelati tema tegevus Eestis. Kuna haruüksuse poolt rikuti seadusi ja regulatsioone, siis sai võimalikuks suuremate rahapesu skeemide kasutamine Eesti filiaalis. Seoses puudujääkidega filiaalis ning Finantsinspeksiooni aeglase tegevusega põhjustati Eesti osalusega rahapesu skeemides riigile ja regulaatoritele mainekahju. Oluline on teada, mis toimus filiaalis sellel perioodil, et aidata tulevikus näha esile kerkivaid probleeme selles valdkonnas ning rakendada abinõusid, et need võimalikult kiiresti lahendatud saaks.

Autor valis antud teema mitmel põhjusel. Esiteks on rahapesu hetkel aktuaalne teema; teiseks on autoril tulenevalt töökohustustest isiklik huvi valdkonna vastu. Kuna Danske Panga Eesti filiaali puudutav informatsioon on enamjaolt laialipillutatult ja mahukates raportites, tekkis huvi filiaalis toimunud lühidalt ning arusaadavalt kokku võtta.

Lõputöö eesmärgiks on teada saada, millised olid riigipoolsed puudujäägid Danske Panga Eesti filiaali tegevuse suhtes, ennetamaks rahapesu ohvriks langemist. Töö autor on seadnud eesmärgiks ka teha kokkuvõtliku ning lihtsalt arusaadava ülevaate, mis toimus sellel ajal filiaalis ning regulaatorite poolel, kui Danske Panga filiaal Eestis tegutses. Seega saab töö uurimisküsimusteks tuua:

1. Mis toimus Danske Panga Eesti filiaalis sellel perioodil, kui ta Eestis tegutses?
2. Mida oleks pidanud riik märkama või tegema, et ära hoida suuremahulist kuritegevust?
3. Millistele ohumärkidele tuleks tulevikus tähelepanu pöörata?

Eesmärgist ja uurimisküsimustest tulenevalt on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Tutvuda rahapesu olemusega
2. Anda hinnang Danske Panga Eesti filiaalis toimunud tegevustele nii peakontori kui regulaatorite poolt
3. Viia läbi intervjuu
4. Teha järeldusi olemasoleva informatsiooni põhjal

Lõputöös kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi – autor teeb intervjuu pangandusala eksperdiga ning toetub tulemuse saamiseks usaldusväärsetele allikatele.

Töö koosneb kahest osast. Esimeses osas selgitatakse lähemalt, mis on täpsemalt rahapesu, mis kohustused on erinevatel asutustel sellega võitlemisel ning kuidas rahapesu tõkestamine toimub. Samuti uuritakse esimeses peatükis Danske Panga Eesti filiaalis toimunut – tuginedes Danske Panga peakontori tellitud uuringule ning Eesti ja Taani regulaatorite poolt välja antud informatsioonile. Lähemalt vaadatakse ka haruüksuse seotust kahe suurima toimunud rahapesu skeemiga. Töö teises osas analüüsitakse, kuidas ning miks just nõnda probleemseid ilminguid lahendati. Teises osas keskendutakse ka intervjuu tulemusele ning tehakse järeldused.

1. RAHAPESU JA DANSKE PANGA EESTI FILIAAL

1.1. Rahapesu olemus

Seadusevastaselt teenitud vara või raha legaalseks tegemist nimetatakse rahapesuks – illegaalselt teenitud vara nii-öelda pestakse puhtaks, et jätta muljet, nagu pärineks vara seaduspärasest allikast (Interpol ... 2019). „Puhast“ raha on võimalik ilma suuremate probleemideta investeerida või kulutada ilma, et seda seostataks kriminaalse tegevusega (Alldridge 2014, 279). Samas kui „musta“ raha saab kulutada ainult madala hinnaga asjadele või väikese tootlusega investeeringutele, samuti on „musta“ raha kulutamisel suur risk vahele jääda (*Ibid.*, 279). Rahapesu on tavaliselt ainult väike osake suuremast ja raskemast kuriteost, sest rahapesule eelnevad materiaalselt tulu toovad kuriteod ehk eelkuriteod (Interpol ... 2019; Rahapesu ja terrorismi tõkestamine ... 2019).

Kriminaalkurjategijatele on rahapesu väga oluline perfektse kuriteo sooritamise komponent, kuna see võimaldab oma seaduse vastastest tegudest teenitud tulu nautida ilma, et nad oma kuritegelikku ettevõtmist paljastaksid. Eelkuriteguteks kuritegelike organisatsioonide puhul võivad olla näiteks prostitutsiooni vahendamine, smugeldamine või narkootikumide äri. Vargus, altkäemaks ning erinevad petuskeemid on samuti ettevõtmised, millelt teenitud tulu tuleks kuidagi seaduse silmis legaalseks teha. (FATF ... 2019) Mõne kuriteoliigi puhul on kuritegeliku kasumi suurus võrreldav väiksema riigi eelarvega (Rahapesu andmebüroo ... 2006, 5). Samuti „musta“ raha omamise ning kasutamisega kaasneb risk, et seda kasutatakse eelkuriteo asitõendina (Alldridge 2014, 279). Rahapesu uurimine käib tavaliselt üheskoos algse, rahapesule eelneva, kuriteo uurimisega, kuna finantskuritegude uurimise käigus proovitakse välja selgitada ka kahtlase päritoluga vara päritolu ning liikumist, et paljastada kogu kuriteo võrgustik (Interpol ... 2019).

Kuritegelikud organisatsioonid liigutavad oma mittelegaalselt teenitud vara, kasutades erinevate riikide erinevaid panku, variettevõtteid, vahemehi ning samuti ka erinevaid maksete vahendusteenuseid pakkuvaid firmasid. Vahemehed on tänapäeval väga levinud ning efektiivne rahapesu vahend, kuna nad tihti ei ole ise teadlikud asjaolust, et nad aitavad mõnel kurjategijal illegaalselt teenitud tulu legaalseks muuta. Rahapesu võib aset leida igal ajal ning igas riigis. Enamasti otsivad kurjategijad riike, kus on ebapiisavad rahapesu vastased meetmed või kus sellised meetmed üldse puuduvad. (Interpol ... 2019; FATF ... 2019)

Rahapesu jagatakse kolme põhistaadiumi – paigutamine, laotamine ning integreerimine. Esimeses staadiumis paigutatakse seadusevastane tulu finantssüsteemi, selleks võidakse tavaliselt teha suurem sularahas olev summa väikesteks osadeks, mis siis läbi sularaha sissemaksete süsteemi paigutatakse, samuti võidakse kasutada ka erinevaid mittersularahalisi finantsinstrumente, mis hiljem rahaks tehakse. Teiseks rahapesu etapiks on laotamine, mille käigus proovitakse varjata raha päritolu, liigutades raha algsest allikast võimalikult kaugele. Näiteks jagatakse vara mitmeks osaks ning liigutatakse läbi erinevate kontode väga paljusid tehinguid tehes. Tehingute aluseks võivad olla fiktiivsed lepingud või arved, mille kaudu müüakse mitte-eksisteerivat toodet või teenust – see peaks tehingutele andma majandusliku ja legaalse tagapõhja. Tihti kasutatakse ka erinevates riikides asuvaid pangakontosid, eriti nende riikide omi, kes ei ole koostöövalmid rahapesu tõkestamisel ega erinevate rahvusvaheliste kuritegude uurimisel. Kui kõik eelnev on plaanipäraselt läinud, siis liigutakse kolmanda põhistaadiumi juurde, milleks on integreerimine. Integreerimise käigus lõimitakse illegaalsel teel teenitud vara ja seaduslik majandus. Seda tehakse enamasti läbi kinnisvara, aktsiate või luksusesemete ostu. (FATF ... 2019; Rahapesu ja terrorismi tõkestamine ... 2019)

Esimeses rahapesu staadiumis on rahapesu ja selle seost eelkuriteoga kõige kergem tuvastada. Järgmistes staadiumites muutub side raha ning tema tegeliku päritolu vahel aina nõrgemaks ja keerulisemaks tõestada. Samuti, mida keerulisemaid skeeme on kasutatud, seda keerulisem on ka vara kuritegelikku päritolu tõestada. Lisaks piirkondadele ja riikidele, mis pole koostöövalmid või, kus on nõrgad rahapesu kontrollmehhanismid, kasutatakse skeemides ka erinevaid variisikuid ning varifirmasid. (Rahapesu andmebüroo ... 2006, 6)

Erinevad krediidi- ja finantsasutused sõltuvad suuresti oma usaldusväärsest – et kõik on legaalne, eetiline ning erialaselt pädeva personaliga. Kui taolises asutuses võetakse kurjategijatelt vastu altkäemaksu või kui ei pöörata tähelepanu kahtlase päritoluga summadele ning võimaldatakse läbi sellise asutuse seadusevastaselt teenitud raha muundamist legaalseks, siis võib saada selline asutus kuriteo kaasosaliseks. Sellel võib olla reputatsioonile laastav mõju, kuna see muudab kindlasti erinevate asutuste, klientide ning regulaatorite suhtumist rahapesu võimaldavasse ettevõttesse. (FATF ... 2019)

Rahapesuga tegelevad kurjategijad otsivad pidevalt uusi meetodeid oma illegaalselt teenitud tulude seadusepäraseks muutmiseks. Eriti haavatavad on geograafilised piirkonnad, mis on alles arengujärgus, või kus puuduvad piisavad rahapesu tõkestamise meetodid. Sellised regioonid on kurjategijatele huvipakkuvad – nad proovivad oma ettevõtmisi ning skeeme liigutada pigem nendesse piirkondadesse. Kui mõni finantsasutus satubki rahapesu skeemi keskmesse, võib see kogu riigist eemale peletada potentsiaalseid investoreid, kuna see jätab riigist mulje, nagu oleks seal lihtne säärase kuritegevusega tegeleda, mis omakorda jätab kahtlase mulje selles riigis tegutsevatest ettevõtetest – teiste riikide erinevad finants- ja reguleerivad asutused ei soovi säärase kõrge riskiga piirkondadest pärinevate firmadega koostööd teha. (*Ibid.*) Samuti – kui võimaldada kurjategijatel kasutada legaalselt nende suuri ebaseaduslikke tulusid, tugevdab see kuritegelike organisatsioonide struktuure, ühtlasi ka soodustab selline tegevus varimajandust (Rahapesu Andmebüroo ... 2006, 5). Seega on rahapesuga võitlemine väga oluline tegevus, et hoida head ja läbipaistvat ärikeskkonda (FATF ... 2019).

Rahapesuga võitlemiseks on suur osa riike teinud mõningaid muutusi: vastu võtnud erinevaid seadusi, ettevaatusabinõusid ja täiustanud oma regulatsioone. Sellisteks muutusteks on näiteks: käsitleda rahapesu kui kuritegu; anda rohkem võimu järelevalveorganitele – erinevad asutused võivad isikuid salaja jälgida, arestida või koguni konfiskeerida kurjategijate vara. On oluline, et valitsused kaasaksid kõik rahapesu uurivad või sellega võitlevad asutused, et produtseerida hästi toimiv rahapesu takistav keskkond. Kuna suured rahapesuskeemid hõlmavad endas mitut riiki ning palju piiriüleseid tehinguid, siis väga olulisel kohal on ka riikidevaheline koostöö rahapesuga võitlemiseks, samuti tuleb välistada kuritegeliku tegevuse liikumine ühest kohast teise. (*Ibid.*)

Ajalooliselt sündis rahapesu mõiste 1920. aastal, kui Al Capone pesumajade kaudu oma kuritegelikku tulu legaliseeris. Pesumajade puhul oli suur sularahakäive tavaline ning ei äratanud kahtlust. 1980. aastal kriminaliseeriti uimastiärist saadud tulu legaliseerimine. Termin levis hiljem üle kogu maailma ja sellest sai üldlevinud väljend nii riigi- kui ka rahvusvahelistes õigusaktides. (Rahapesu Andmebüroo ... 2006, 5)

Tõsiasi, et rahapesu on rahvusvaheline nähtus, tekitas vajaduse ühtlustada erinevate riikide rahapesu tõkestamise meetmeid. Esimeseks rahvusvaheliseks aktiks, kus käsitleti rahapesu, oli 1988. aasta uimastilevivastane Viini konventsioon. 1989. aastal moodustasid G7 riigid rahvusvahelise töörühma FATF (*The Financial Action Task Force*), et välja töötada ning maailmas levitada rahvusvahelised rahapesuvastased standardid. (Rahapesu Andmebüroo ... 2006, 6) FATF sai endale ülesandeks uurida erinevaid rahapesu skeeme ning trende. 1990. aasta aprilliks koostas FATF raporti, kus toodi välja soovitusi, kuidas paremini võidelda rahapesuga. Läbi aastate on FATF täiustanud ja juurde teinud erinevaid rahapesuvastaseid soovitusi. Alguses 16 liikmesriigiga organisatsioonil on tänaseks 39 liiget. (FATF ... 2019)

FATF-l on 9 partnerorganisatsiooni, mis seovad erinevatest geograafilistest piirkondadest pärit riike. Näiteks Eesti ei ole FATF liige, küll aga kuulub Eesti FATF partnerorganisatsiooni nimetusega Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise meetmeid hindav ekspertkomitee (MONEYVAL). (FATF ... 2019) MONEYVAL (*The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism*) on Euroopa Nõukogu järelevalveorgan, mille ülesandeks on kontrollida liikmesriikide vastavust rahapesu tõkestamise standarditele. Samuti teha liikmesriikidele soovitusi ja ettepanekuid rahapesu tõkestamise efektiivsemaks tegemisel. Läbi erinevate vaatlusprotsesside ja pidevate raportite koostamise proovib MONEYVAL aidata riikidel paremini võidelda rahapesuga. (Council of Europe ... 2019)

1.2. Rahapesu tõkestamine Eestis

Rahapesu tõkestamist reguleerib Eestis Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RahaPTS). Rahapesu tõkestamisega tegelevad Eestis rahapesu andmebüroo, Finantsinspeksioon

ning uurimisasutused: prokuratuur, kaitsepolitsei, maksu- ja tolliamet ning kohtud (Politsei-ja Piirivalveamet ... 2019). Rahapesu andmebüroo on Politsei-ja Piirivalveameti iseseisev struktuuriüksus, mis täidab Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevaid kohustusi ja tehtud otsuseid sõltumatult ja iseseisvalt (RahaPTS § 53). Rahapesu andmebüroo kontrollib kohustatud isikutelt või muudest allikatest pärinevat teavet rahapesu kahtluse kohta (Politsei-ja Piirivalveamet ... 2019).

1998. aasta novembris võeti Eestis vastu esimene rahapesu tõkestamise seadus, mis jõustus 1999. aasta juulis. Samaaegselt viidi sisse ka mõningad kriminaalkoodeksi parandused, kus muudeti kriminaalseks rahapesu ja rahapesu tõkestamise seaduse nõuete eiramine. Tekkis ka seaduses kohustatud isikutel kohustus klientide isikusamasuse tuvastamiseks, kui võeti vastu sularaha rohkem kui 100 000 krooni ning rahapesu kahtluse korral tuli sellest teavitada Rahapesu andmebürood. (Rahapesu Andmebüroo ... 2006, 7)

2000. aasta oktoobris jõustus oluline seadusemuudatuste kogum, milles laiendati kohustatud isikute ringi. Kõigile ettevõtjatele seati piirmäärad 100 000 krooni sularaha ja 200 000 krooni ülekanderaha – nendest suuremate summade puhul tekkis neil rahapesu tõkestamise seaduse mõttes kohustus isikusamasuse tuvastamiseks. Samuti keelati krediidi- ja finantsasutustel avada anonüümseid kontosid. Rahapesu andmebüroole anti seadusega juurde õigusi ja kohustusi. 2001. aasta juunis ühendati finantsinspektsiooni seadusega krediidi- ja finantsasutuste järelevalve ühiseks järelevalveorganisatsiooniks, kelle ülesandeks sai kontrollida ka kontrollida rahapesu tõkestamise seaduse nõuete täitmist. 2002. aasta septembris jõustus uus karistusseadustik, mis muutis rahapesukuriteo mõistet nii, et selle seaduse alusel oleks võimalik ka juriidilist isikut vastutusele võtta. (*Ibid.*, 7)

Finantsinspektsiooni ülesandeks on kontrollida, kas pankade ja muude finantsteenuste pakkujate organisatsioon ja riskijuhtimine oleks efektiivne ning piisaval hulgal inimestega varustatud. Finantsinspektsioon kontrollib järelevalve all oleva organisatsiooni protsesse ja süsteeme, mitte rahapesu toime panekut. Järelevalve teostamiseks rakendab ta riskipõhist järelevalvet. Järelevalve käigus avastatud rahapesu kahtlustest teavitab finantsinspektsioon rahapesu andmebürood. Finantsinspektsioon teostab järelevalvet Eesti suurpankade üle koos Euroopa Keskpangaga.

Olulisteks koostööpartneriteks on veel eelpool mainitud MONEYVAL ning Euroopa Pangandusjärelevalve rahapesu tõkestamise töögrupp (EBA). (Rahapesu tõkestamine ... 2019)

EBA on iseseisev Euroopa Liidu organ, mis loodi 2011. aasta, mis võttis üle töökohustused Euroopa Pankade Järelevalve Komiteelt (*Committee of European Banking Supervisors*), EBA ülesanneteks on teostada tõhusat ning järjepidevat järelevalvet Euroopa Liidu pangandussektori üle ja säilitada Euroliidu finantsstabiilsus ning kaitsta pangandussektori tõhusust ning korrektset toimimist. (EBA ... 2019)

2019. aastal kohaldatakse RahaPTS neljateistkümnele erinevale majandustegevusele, sealhulgas ka kaubandustegevusega tegelevatele isikutele, kui neile laekub või kui nad tasuvad sularahas või muus vääringus, mille summa on üle 10 000 euro. Iga kord, kui kauplejale tasutakse sellisel viisil üle 10 000 euro, peab ta kohaldama hoolsusmeetmeid. Ka kohaldatakse antud seadust mittetulundusühingutele, kui neile tasutakse või kui nad tasuvad sularahas üle 5000 euro – ka mittetulundusühingud peavad sellisel juhul kohaldama hoolsusmeetmeid. Hasartmängukorraldajad peavad kohaldama hoolsusmeetmeid, kui kliendile antav või kliendi saadav summa on üle 2000 euro. Hoolsusmeetmeteks on: tehingus oleva isiku või tema esindaja isikusamasuse tuvastamine ning selle usaldusvääruse kontrollimine; tegeliku kasusaaja tuvastamine; tehtavatest tehingutest arusaamine ning vajadusel selle kohta täiendava informatsiooni kogumine; kindlaks tegemine, kas isik või tema pereliige on riikliku taustaga isik. (RahaPTS § 2, § 19, § 20) Rahapesu andmebüroo poolt on välja töötatud juhend „Juhend kahtlaste tehingute tunnuste kohta“, mille eesmärgiks on anda RahaPTS alusel juhiseid teatamiskohustuse täitmiseks. RahaPTS alusel kohustatud isikute protseduuriireglites teatamiskohustuste täitmine peab vastama rahapesu andmebüroo koostatud juhendile. (Juhend kahtlaste tehingute ... 2019, 1)

Pankadel on seadusest määratud nii-öelda „tunne oma klienti“ kohustus, et aidata pankadel võidelda rahapesu, terrorismi ja rahvusvaheliste piirangute rikkumistega. Olenevalt konkreetse riigi seadustest tuleb klientidel igal pool maailmas pangale esitada erinevaid täiendavaid andmeid. Kui finantsasutus ei tunne oma klienti, pole see suuteline ka eraldama kurjategijaid seadusekuulekatest isikutest. Seaduse järgi peab kohustatud asutus olema kursis oma kliendi tegevusega – pank võib pöörduda oma kliendi poole, et saada temalt informatsiooni tehingu või

erinevate tehingute kohta. (Rahapesu ja terrorismi tõkestamine ... 2019) Suures osas olenebki andmete rohkus ning kvaliteet reguleeriva riigi seadustest. Kui igal pool maailmas oleks ühesed regulatsioonid, ei tekiks ka erinevaid rahapesu suhtes kõrge riskiga riike. Euroopa Liidus on proovitud ning mingil määral ka suudetud teha ühised rahapesu tõkestavad standardid. Tõenäoliselt ei suudeta veel lähematel aastakümnetel teha globaalset, kõiki riike katvaid regulatsioone – iga riik ei soovi olla osa globaalsest majandusest või globaalsetest reeglitest, olgu selle põhjuseks erinev ideoloogia, religioon vms. Nagu eelpool mainitud, siis eksisteerivad küll erinevad riikide liidud, mis peaksid aitama võidelda rahapesuga, kuid ikkagi leiduvad mõned riigid, mis kurjategijatel hõlbustavad rahapesu.

Eesti Vabariigis võib rahapesu eest karistada juriidilisi isikuid rahalise karistusega ning eraisikuid rahalise karistusega või kuni viieaastase vangistusega. Samas, kui eraisik paneb toime rahapesu teist korda, grupi poolt või suures ulatuses, võidakse karistada kahe- kuni kümneaastase vangistusega. Samuti võib riik kuriteoga saadud vara konfiskeerida. Eesti seadusandlus eristab ka veel rahapesu kokkuleppe, mis sisaldab endas kokkulepet, mille eesmärgiks on rahapesu täide viimine. Sellise kokkuleppe eest võidakse karistada rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega. (KarS § 394, § 394¹)

1.3. Danske Bank

Danske Bank A/S minevik ulatub aastasse 1871, kui asutati Den Danske Landmandsbank (otsetõlkes Taani põllumeeste pank). Ühinedes mõningate väikepankadega kasvas Den Danske Landmandsbank vaikselt 1990. aastani, mil Den Danske Landmandsbank ühines kahe suure Taani pangaga moodustades seeläbi Danske Bank A/S. (About us ... 2019) Taanis on Danske Pank suurim finantsasutus, mille põhirõhk on suunatud Põhja-Euroopa klientidele. 2018. aasta andmetel oli Danske Pangal ligikaudu 2.7 miljonit eraklienti, väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid oli kliendiks 211 000 ning umbes 2000 suurt ettevõtet. Taani Finantsinspeksioon peab Danske Panka üheks olulisemaiks finantsinstitutsiooniks Taanis – asutuseks, mille majanduses eksisteerimine on kriitilise tähtsusega. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 3)

2006. aastal teatas Danske Pank, et ostab ära Soome päritoluga Sampo Panga. 2007. aastal ostiski Danske Pank ära Sampo panga ning sellega koos ka Eestis asuva AS Sampo Panga. 2008. aastal sai Eestis asuvast Sampo Pangast Danske Panga Eesti filiaal. Danske Pank sai Sampo Panga Eesti osaga kaasa suure mitteresidentidest (isikud, kes olid pärit väljaspoolt Eestit) koosneva portfelli. 2013. aasta lõpuks oli mitteresidentide deposiitide osakaal Eesti haruasutuses 44%. Mitteresidentide portfelliga tegeles selleks ette nähtud osakond ning see haldas igal ajahetkel ligikaudu 3000 – 4000 klienti. Perioodil 2007 kuni 2015 olevat olnud mitteresidentide kliente ligikaudu 10 000. Kui lisada juurde ka muud mitteresidentide tunnusnumbriga isikud – kliendid, kellega ei tegelenud mitteresidentidele ettenähtud osakond ning näiteks need, kelle aadress, kontaktandmed või omandistruktuur asus väljaspool Eestit, oli selliseid kliente ligikaudu 15 000. (*Ibid.*, 3, 5-6)

Mitteresidentid olid suures osas Venemaal ning Aasias olevate endise Nõukogude Liidu liikmesriikide residentid. Eesti filiaalil oli oma enda infotehnoloogia süsteem, mis tähendas seda, et peakontoril Taanis ja Eestis tegutseval filiaalil olid erinevad kliente ja riske hindavad programmid ning sellega kaasnesid ka erinevad arusaamad. Enamik dokumente, mis sisaldasid endas informatsiooni klientide kohta, olid kas eesti või vene keeles – see tähendas seda, et peakontoril ei olnud Eesti haruasutusest nii head ülevaadet, kui näiteks teistest sama grupi filiaalidest. (*Ibid.*, 3) Kuna Danske pank oli vastu võtnud otsuse, et nad ei integreeri Eesti filiaali infotehnoloogilisi süsteeme peakontori omadega, võib öelda, et emapanga kogu kontrollsüsteem oli nõrk. Kontrollsüsteemi puudulikkus takistas Eesti haruasutuse tegevuse tõhusat järelevalvet, mille tagajärjel ei olnud peakontor võimeline õigeaegselt avastama filiaalis toimunud rikkumisi. (Finantsinspektsiooni kommentaar ... 2019)

Enne 2014. aastat arvas peakontor, et Eestis on riskid maandatud ning rahapesu tõkestavad meetmed ja protseduurid on efektiivsed. Kui 2014. aastal avaldas grupi siseaudit raporti, kus viidati sellele, et Eesti filiaalis ei ole rahapesu tõkestamise meetmed piisavalt head ning need on suures osas puudulikud. 2015. aastal rakendas Eesti Finantsinspektsioon Danske Panga suhtes piiravaid meetmeid ning 2016. aastal rakendas piiravaid meetmeid ka Taani Finantsinspektsioon. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 3) 2015. aastal alustati mitteresidentide kontode sulgemistega, mis kestis kuni 2016. aastani, samuti ei võetud vastu ühtegi uut mitteresidentide

klienti – suleti lõplikult rahvusvaheliste klientidega tegutsev osakond, kuna just selles osakonnas olid kõige puudulikumad protseduurireedid. (*Ibid.*, 3; Report on the Danish FSA's ... 2019, 1)

1.4. Ohumärgid Danske Pangas

Finantsinspeksioon tõi 2019. aastal välja mõningad varajased ohumärgid oma ettekirjutuses Danske Pangale. Näiteks esimeseks ohumärgiks on toodud asjaolu, et 2007. aastal hoiatas Venemaa Keskpank, et Danske Panga Eesti filiaal aitab kaasa rahapesule. Samuti oli korduvaid negatiivse sisuga tähelepanekuid Eesti Finantsinspeksiooni poolt. (Ettekirjutus Danske Bank A/S-le 2019, 12) Venemaa Keskpank oli 2007. aasta juunis saatnud teate Taani Finantsinspeksioonile, et Eestis asuva Sampo Panga mitteresidendist kliendid on väga tihti seotud tehingutega, mille raha päritolu ei ole võimalik tuvastada, Keskpank mainis ka seda, et sellised ebatavalised tehingud võivad endas sisaldada maksupettustest tulevat raha ning koguni ka raha, mida üritatakse „puhtaks pesta“ – Venemaa Keskpanga hinnangul oletati kahtlase päritoluga rahade summaks umbes miljon rubla kuus. Danske Panga nõukogule anti säärasest teatest teada. 2007. aasta augustis andis Danske Pank teada Taani Finantsinspeksioonile, et Danske Panga grupi siseaudit ei leidnud Eesti haruüksuses midagi väga probleemset. Samuti anti teada ka seda, et Eesti Finantsinspeksiooni hinnangul oli kõik vastavuses rahapesu tõkestavate regulatsioonidega ning ei leitud midagi märkimisväärset – vastuvõetud protseduurireedid olid enamjaolt vastavuses regulatsioonidega ning samuti olid piisavad ka kontrolli ja seire süsteemid. Mõningad suuremad murekohad olid filiaalil „tunne oma klienti“ põhimõtetes – selle kohta tegi ka Eesti Finantsinspeksioon märkusi ning käskis filiaalil sellega midagi ette võtta. 2007. aasta lõpus andis haruüksus teada, et on vastu võetud täiendavaid meetmeid probleemi kõrvaldamiseks. Filiaali andmetel lõpetati kliendisuhe ainult 597 mitteresidendist kliendiga. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 40-41) 2009. aastal Eesti Finantsinspeksiooni poolt tehtud järelkontrollis, kas filiaal on 2007. aasta probleemidele tähelepanu pööranud, leiti, et haruasutus on täheldatud probleemid kõrvaldanud (Report on the Danish FSA's ... 2019, 3).

2011. aasta augustis teostas grupi siseaudit auditi rahapesutõkestamise ja vastavuskontrolli osakonnale Eesti haruüksuses. Vastavuskontrolli puhul anti hindeks „rahuldav“, paremuselt teine hinnang ning rahapesutõkestamine sai paremuselt kolmanda tulemuse. Rahapesutõkestamise

kohta ütles siseaudit, et kuigi vajaka jääb mõningatest kohustuslikest lisadokumentidest, on ülejäänud riskijuhtimine ning protseduuri reeglid paigas. Sama aasta novembris teostati ka audit seadusest tulenevale kliendi tundmise põhimõtte protseduuridele. Nendele protseduuridele anti paremuselt teine hinnang – mis tähendas, et enamjaolt oli kõik korras, kuid oli veel arenemisruumi. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 43-44)

2012. aastal võttis Eesti Finantsinspeksioon ühendust Taani Finantsinspeksiooniga, kuna Eesti regulaator tundis muret filiaalis suure osakaaluga mitteresidentidest klientide suhtes (Report on the Danish FSA's ... 2019, 3). Ka 2012. aastal oli mitteresidentide suur osakaal väga suureks riskiks nagu ka aastatel 2007 ja 2009. Ka Taani regulaatorile oli probleemiks asjaolu, et filiaal ei ole piisavalt teinud mitteresidentidest klientidest vabanemiseks või nendega seotud riskide maandamiseks. Grupi siseaudit olevat olnud teadlik taolisest olukorrast, kuid kinnitas regulaatoritele, et mitteresidentidega seotud riskid on maandatud ning muretsemiseks pole põhjust. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 44-45) Taani regulaator soovis Danske Panga haruüksuselt täiendavat informatsiooni tekkinud mure kohta. Seadustele ja regulatsioonidele vastavuse eest otsustavad isikud teatasid, et nad on teadlikud mitteresidentidest koosneva portfelli ohtudest ja riskidest ning filiaal on teinud enda poolt kõik riskide maandamiseks, samuti oli 2011. aastal grupi siseaudit leidnud, et kõik protseduurid on vastavuses. Kui peakontor esitas Taani regulaatorile detailse ülevaate panga riskijuhtimise protsessidest ja protseduuridest, leidis Taani regulaator, et panga protseduurid ja kontrollikeskkond on vastavuses kehtivate seaduste ja regulatsioonidega. (Report on the Danish FSA's ... 2019, 3)

2013. aastal võttis Eesti regulaator taas ühendust Taani regulaatoriga, kuna Venemaa Keskpank andis välja nimekirja kahtlastest isikutest, kes olid Danske Panga Eesti filiaali kliendid. Kui Taani regulaator Danske Pangalt aru päris, vastas pank, et nad on teadlikud rahapesuga seonduvatest riskidest ning on tarvitusele võtnud ka vastavad ettevaatusabinõud. Kui Eesti Finantsinspeksioon uuris filiaalis nimekirjas olevate mitteresidentidest kliente, ei leidnud Eesti regulaator suuri rikkumisi ning kõik oli vastavuses haru protseduuri reeglitega. Kuigi Eesti Finantsinspeksioon tundis muret antud olukorra kohta, ei olnud põhjust, et tuleks koheselt rakendada regulatiivmeetmeid. (*Ibid.*, 3-4)

Meedias olid ilmunud ka erinevad artiklid, mis viitasid Eesti filiaali seosele rahapesu ja illegaalse tegevusega. Samuti saab negatiivseks uudiseks või märgiks lugeda USA dollari korrespondentpankade muresid. 2013. ja 2015. aastal lõpetasid kaks korrespondentpanka Danske Panga filiaaliga ärisuhte. (Ettekirjutus Danske Bank A/S-le 2019, 12) 2010. aasta jaanuaris avaldati kaks uudiste artiklit – millest üks avaldati esmalt Ameerika Ühendriikide ajakirjanduses ning teine esmakordselt Eesti meedias. Esimeseks artiklikuks oli uudis, milles seostati Danske Panga Eesti filiaalis olevat klienti (Danske Panka ennast ei mainitud artiklis) Põhja-Koreasse relvade smugeldamisega. Teiseks avaldatud artiklikuks oli uudis, mis seostas Eesti filiaali klienti rahapesu skeemiga. See uudis jõudis ka Taani meediasse. Mõlema uudise ilmunise puhul olevat filiaal olukorda parandanud. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 42-43)

Olenemata mitmetest ohumärkidest alates 2007. aastast ning Finantsinspeksiooni kahtlustest ja tähelepanekutest, ei paista, et regulaatorid oleks suuremalt ette võtnud uurimist panga ja tema filiaali suhtes, olenemata asjaolust, et filiaali tegevuse suhtes tundis muret Eesti Finantsinspeksioon ja Venemaa Keskpank. Samas ei saa vastutust ära võtta ka siseauditilt, kes ei leidnud suuri anomaaliaid, ning grupi siseauditilt, kes hindasid riske, mis tulenesid erinevate infotehnoloogia süsteemide kasutamisest peakontoris ja filiaalis, tõenäoliselt liiga väikeseks.

1.5. Uurimine Danske Pangas

2013. aasta detsembris saatis Eesti filiaali töötaja raporti Danske Panga nõukogule, grupi vastavuskontrolli ja rahapesutõkestamise osakonnale ja grupi siseauditile, kus ta tõi välja probleemseid kohad, mis puudutasid mitteresidentide portfelli. Raportis tõi ta näiteks välja selle, et Eesti haruüksus teadlikult teenindas ühte kindlat ettevõtet, mis oli toime pannud kuriteo; samuti aitas filiaal ka muuta ning paremana esitleda selle isiku finantsnäitajaid – seega esitati valelikke finantsaruandeid. 2013. aastal olevat otsustatud antud kliendisuhe lõpetada, kuna puudus täielik ülevaade kliendi omandistruktuurist; samuti olevat avastatud, et see klient oli seotud Putini perekonnaga ja FSB-ga. Raporti eesmärk oli tähelepanu juhtida asjaolule, kui kõrge on Eestis mitteresidentide teenindamisest tulenevad riskid ning kontrolli meetmed peaksid olema võimelised selliste riskidega toime tulema. Järgnevatel kuudel avaldas „vilepuhuja“ grupi siseauditile veel mõningate kahtlaste klientide nimed. (*Ibid.*, 51)

2014. aastal otsustas Eesti filiaal muuta oma poliitikat mitteresidentide suhtes. Uue poliitika järgi ei tohtinud filiaal kliendiks võtta isikuid, kelle tegevusala või finantskäitumine ei olnud läbipaistev, samuti pidi haruüksus teadma juriidiliste isikute puhul täielikult tema omandistruktuuri ning pidi eksisteerima reaalne äritegevus. (*Ibid.*, 58)

Taani Finantsinspeksioon pidas vajalikuks viia läbi Eesti filiaalis läbi rahapesutõkestamise alane inspeksioon, mille teostamiseks palus ta abi Eesti regulaatorilt, kui ta seda samuti vajalikuks peab. Seda ettepanekut esitati korduvalt. Inspeksiooni viis läbi Eesti Finantsinspeksioon iseseisvalt 2014. aastal kaks korda. Mõlemal korral leiti, et panga rahapesutõkestamise meetmed on nõrgad ning Eesti regulaator nõudis haruüksuse juhatuse välja vahetamist. Samuti nõudis regulaator ka 2015. aastal mitteresidentidega tegeleva osakonna sulgemist lõpetamiseks ära kliendisuhed mitteresidentidest isikutega. 2017. aastal tuli ilmsiks, et kahtlaste tehingute hulk oli olnud tunduvalt suurem, kui haruüksus oli Taani Finantsinspeksioonile väitnud. Taani regulaator algatas uurimistegevuse Eesti filiaali üle ning 2018. aastal tegi regulaator Danske Pangale mitmeid ettekirjutusi. (Report on the Danish FSA's ... 2019, 4)

Danske pank algatas uurimistegevuse Eesti filiaali üle 2017. aasta sügisel. Uurimine koosnes Eesti filiaali klientide ja nende ülekannete läbivaatusest perioodil 2007 – 2015. Samuti vaadati lähemalt ka seda, kas töötajad, juhatuse ning nõukogu täitsid neile ettenähtud kohustusi. Uurimistegevus hõlmas endas ligikaudu 15 000 mitteresidentist kliendi ning nende 9.5 miljoni ülekande uurimist. Samuti vaadati lähemalt ka üle 12 000 dokumenti ja üle 8 miljoni e-kirja. Nii endiste kui ka peale 2015. aastat töötanud töötajatega tehti enam kui 70 intervjuud. Uuringuid teostas Bruun ja Hjejle advokaadibüroo ja läbivaatust viis läbi umbes 70 ainult sellele sündmusele keskendunud töötajat. 15 000 mitteresidentist klienti tegid kokku ligikaudu 9.5 miljonit tehingut kogusummas ümmarguselt 200 miljardit eurot. (Danske Bank ... 2018)

Peakontori algatatud uuringu tulemusena leiti, et kahtlased tehingud said toimuda tänu filiaali puudulikele kontrollimeetmetele. Näiteks, ainult väikesest osast kahtlastest klientidest ja nende tehingutest teatati vastavatele asutustele. Samuti on suur kahtlus, et osad töötajad aitasid või tegid koostööd taoliste klientidega. Uuringu tulemusel leiti ka, et varajastele ohumärkidele ei

reageeritud. (*Ibid.*) Peamised puudujäägid, mille töid välja Danske Panga grupp ja Eesti regulaator, olid vajakajäämised klientide tundmises, tehingute jälgimises ja raporteerimises ettenähtud asutustele. Juriidiliste isikute omandistruktuur ei olnud pangale teada. Pank ei pööranud ka piisavalt tähelepanu klientide tegevusele – ei olnud tuvastatud varade päritolu; ei olnud kontrollitud tehingute osapooli, näiteks seda, kas osapool on sanktsioneeritud või koguni terrorist. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 27)

Mitteresidentidest klientide puhul oli kahtlaseid tunnuseid mitmeid. Näiteks olid mõned ettevõtted registreeritud aadressidele, kus asus palju erinevaid ettevõtteid. Samuti olid mõningatel ettevõtetel isegi sama e-posti aadress ja telefoni number. Lisaks ei vastanud tegelikkusele mõningate ettevõtete avalikustatud finantsnäitajad nende selles filiaalis olevatel kontodel toimuvaga. Eriti kahtlasteks tunnusteks saab tuua selle, et mõningate klientide kohta leidis avalikest allikatest informatsiooni rahapesu skeemides osalemisest. Samuti läbisid näiteks ühte pangakontot suured summad lühikese perioodi jooksul, ilma, et tehingutel oleks majanduslik sisu ning ilma, et haruüksus teaks vara päritolu. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 31)

1.6. Danske Panga Eesti filiaal osana rahapesuskeemidest

15 000 uurimise all olevast kliendist oli 2018. aastal uuritud ainult 6 200 ning nendest väga väike osa ei olnud kahtlaste tunnustega. Kahtlasteks tunnusteks olid näiteks: kliendid, kes omasid sama aadressi (u. 3 500); kliendid, kelle käitumine kontol ei kattunud ametlike aruannetega (u. 1 700); kliendid, kelle kohta oli meedias negatiivset infot (u. 500); kliendid, kelle finantskäitumine oli kahtlane (u. 450); kliendid, kelle vastaspoolteks olid teistes pankades olevad kahtlaste tunnustega kliendid (u. 50). (*Ibid.*, 32)

Olenemata kliendi puhul olevatest kahtlastest tunnustest, ei saa eeldada, et selle kliendi taga oleks kriminaalne tegevus. Kriminaalse tegevuse kindlakstegemiseks on vaja teadmisi ja ressursse, mida finantsasutusel ei ole. Finantsasutus saab ainult näha kriminaalsele tegevusele viitavaid ohumärke ning sellest teavitada vastavaid avaliku võimu organeid. (*Ibid.*, 34) On teada ainult mõningad skeemid, milles Danske Panga Eesti filiaali puudulikkust ära kasutati (*Ibid.*, 33-34).

Danske Panga Eesti filiaali klientidest 177 klienti said makseid pankadest *Moldindconbank* ja *Trasta Komercbanka*. Need kaks panka olid seotud „Venemaa Rahapesuskeemi“ (*Russian Laundromat*). Enamik nendest 177 kliendist olid usaldusühingud (*Limited Liability Partnership*) või piiratud partnerlusega ühingud (*Limited Partnership*). Ühendkuningriiki registreeritud usaldusühingud ja piiratud partnerlusega ühingud on mitteresidentide poolt eelistatuim ärivorm ning sellise ärivormiga klientide puhul tuleks täielikult teada omandistruktuuri. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 33, 51) „Venemaa Rahapesuskeem“ leidis aset perioodil 2011 kuni 2014 ning sisaldas endas Venemaalt 20.8 miljardi dollari välja viimist. Kokku hõlmas see skeem ligikaudu 112 Ida-Euroopa pangakontot, kust raha kanti muude riikide pankadesse. „Must“ raha sisenes majandussüsteemi läbi Venemaal asuvate variettevõtete, kelle omandistruktuuri polnud võimalik tuvastada. Raha pärines suures osas välja petetuna Vene riigikassast, maksupettustest ja riigihangetega seotud pettustest. Skeem sisaldas endas kokku vahemikus 2011 kuni 2014 5140 ettevõtet, 732 panka ning 96 riiki. (The Russian Laundromat ... 2017) Moldova pangaga *Moldinconbank* seotud pettuse skeemi on kirjeldatud allpool.

Alguses loodi väljaspool Venemaad kaks firmat, millel puudus tegelik äritegevus. Üks nendest firmadest andis seejärel laenu teisele firmale. Laenu käendajaks sai Venemaal asuv firma või firmad, mis olid osa skeemist ning kust oli vaja raha välja viia. Laenulepingutega oli alati seotud mõni Moldova kodanik. Lepingu taga tegelikku raha liikumist ei toimunud. Firma, kes sai laenu, ei olnud ühel hetkel enam võimeline laenu tagasi maksma, mille tõttu pidi laenuandja nõudma raha tagasi käendajalt, kelleks oli Venemaal asuv firma. Kuna lepingud olid alati seotud Moldova kodanikega, tuli selline võlanõue viia Moldova kohtusse. Kasutades korrumppeerunud kohtunikke, pidi Venemaa firma fiktiivse lepingu alusel maksma laenusumma kohtutäiturile, kes oli samuti korrumppeerunud. Kohtutäitur avas seejuures konto pangas nimega *Moldindconbank*, kuhu käendaja pidi raha kandma. Nüüd oli raha „puhtaks“ pestud ning raha legaalsust tunnistas ka kohtuotsus. 8 miljardit dollarit võeti kohe Moldova pangast välja, kuid 13 miljardit dollarit liigutati edasi Lätis asuvasse panka nimega *Trasta Komercbanka*. Skeemi koostajad löid erinevaid firmasid, mille omanikke ei olnud võimalik tuvastada. Nende ettevõtete kaudu liigutati raha läbi paljude erinevate variettevõtete ning kasutati luksusesemete ostmiseks. Ka mõned suured ning tuntud ettevõtted aitasid pahaaimamatult kaasa suurele rahapesu skeemile, võttes raha vastu. Perioodil 2011 kuni 2014 liikus Eestisse selle skeemiga umbes 1.6 miljardit dollarit, millest 1.2

miljardit jõudis Danske Panka. Eestisse liikus ka kõige suurem summa; näiteks, Hong Kongi liikus ligikaudu 927 miljonit dollarit, mis on raha liikumise sihtkohtadest teisel kohal. (*Ibid.*)

Eesti haruüksuses oli vähemalt 75 klienti, kes tegid tehinguid osapooltega, mis meedia andmetel olid seotud „Aserbaidžaani Rahapesuskeemiga“. 75 kliendist ligikaudu 50 olid usaldusühingud või piiratud partnerlusega ühingud, mis olid registreeritud Ühendkuningriigis. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 33) „Aserbaidžaani Rahapesuskeem“ leidis aset perioodil 2012 kuni 2014. Skeemi tuumaks oli 4 variettevõtet, mis registreeriti Ühendkuningriiki – sinna registreerimisega suudeti varjata firmade tegelikkude omandistruktuuri. Skeemi abil „pesti puhtaks“ ligikaudu 2.9 miljardit dollarit, mida liigutati läbi mitmete variettevõtete. Raha abil osteti ära mitmeid Euroopa poliitikuid ning ajakirjanikke, kes raha saades Aserbaidžaani riiki ja režiimi kiitsid – aastatel 2012 kuni 2014 vangistas Aserbaidžaani valitsus üle 90 isiku, kes olid kas: opositsiooni kuuluvad poliitikud, inimõiguste aktivistid või ajakirjanikud, kes julgesid valitsust kritiseerida. Kuigi pole teada päris täpselt, kust kohast raha pärines, on suudetud seda seostada Aserbaidžaani presidendiga. (The Azerbaijani ... 2017) Samuti on teada, et osa rahast pärines Aserbaidžaani riigiettevõtetest ning valitsusest (The Origin ... 2017). Danske Panga Eesti filiaalil olid klientideks kõik neli eelpool mainitud põhiettevõtet. Ilma, et filiaal oleks uurinud või teadlik varade päritolust, lasi haruüksus liigutada nendel ettevõtetel küsimusi esitamata miljardeid. (The Azerbaijani ... 2017)

Danske Panga Eesti filiaalil olevat veel klientideks olnud ka 53, kes kõik jagasid sama aadressi ning enamikel olevat olnud isegi sama direktor. Kõik need 53 klienti olid Taanis piiratud partnerlusega ühingud. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 33-34)

Kuigi teadaolevatest rahapesuskeemidest oli mitteresidentidest kliente ainult väikene osa, ei ole teada, kui mitmed kliendid eelnevatel perioodidel kasutasid filiaali rahapesuskeemiks, mida pole veel avastatudki – kaks suurimat leidsid aset perioodidel 2011-2014, seega jääb umbes 4 aastat tundmatut ala, kust on ainult teada kliendid, kes on kahtlusi äratavate tunnustega.

2. PUUDUJÄÄGID DANSKE PANGA EESTI FILIAALI TEGEVUSES

Kui 2019. aastal keelati ära Danske Panga tegevus Eestis, siis selgus, et pikemat aega oli filiaalis olnud erinevaid probleeme – alates juba Sampo Panga ostmisest. Kas oleks olnud võimalik kuidagi ennetada panga tegevuse lõppemist suure skandaaliga ning millistele ohumärkidele oleks vajalik tulevikus tähelepanu pöörata. Lõputöö eesmärgiks on teada saada, millised olid riigipoolsed puudujäägid Danske Panga Eesti filiaali tegevuse suhtes ennetamiseks rahapesu ohvriks langemist.

Järgnevas peatükis soovib leida autor vastused peamistele uurimisküsimustele:

1. Mis toimus Danske Panga Eesti filiaalis sellel perioodil, kui ta Eestis tegutses?
2. Mida oleks pidanud riik märkama või tegema, et ära hoida suuremahulist kuritegevust?
3. Millistele ohumärkidele tuleks tulevikus tähelepanu pöörata?

Töö koostamisel kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi, viies läbi intervjuu finantssektoris pikalt töötanud eksperdiga ning analüüsides Danske Panga kohta avaldatud dokumente. Eksperdi soov oli jääda anonüümseks. Kuna intervjuu viidi läbi suuliselt ning autor kirjutas intervjuueeritava vastused üles, siis refereeritakse intervjuueeritava poolt öeldut. Lõputöö kirjutamisel on kasutatud usaldusväärseid allikaid – Finantsinspeksiooni ja teiste riigipoolsete asutuste poolt avaldatud informatsioon.

2.1. Reageerimine ohumärkidele

Kui 2007. aastal sai Sampo pangast Danske Panga osa, ning Eesti osast ka Danske Panga Eesti filiaal, eksisteeris ka sellel ajal juba Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, mida kohaldati ka krediidi- ja finantseerimisasutustele (Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise

seadus 2007, § 4). 2007. aasta Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses oli krediidi- ja finantseerimisasutustel kohustus tuvastada isikusamasus alates teatud summadest – näiteks sularahata tehingu puhul alates 200 000 kroonist ning sularaha tehingu puhul alates 100 000 kroonist. Samuti nägi ka antud seadus ette, et krediidi- ja finantseerimisasutus peab kliendi esmakordsel konto avamisel või esmakordsel teenuse kasutamisel tuvastama kõigi esindajate isikusamasuse. Krediidi- ja finantseerimisasutus pidi regulaarselt kontrollima ka isikusamasuse tuvastamisel kasutatud andmeid. (*Ibid.*, § 6) Tulenevalt tol ajal kehtivast seadusest ei tohtinud krediidi- ja finantseerimisasutus tehingut sooritada, kui ei olnud võimalik tuvastada, kelle nimel või kelle arvel kliendisuhtes olev isik tegutseb – sellest tuli viivitamatult informeerida rahapesu andmebürood (*Ibid.*, § 10). 2007. aastal olid olemas ka seadusest tulenevad kohustused Finantsinspeksioonile, seda reguleeris ning, mõningate muudatustega, reguleerib siiani Finantsinspeksiooni seadus (FIS). Finantsinspeksiooni ülesanneteks on ka jälgida finantsjärelevalve subjektide seaduses ettenähtud kohustuste täitmist, suunata ning mõjutada subjekte usaldusväärse juhtimise tagamiseks ja kasutusele võtta meetmeid, et kaitsta subjektide klientide ning investorite huvisid (FIS 2007, § 6).

Kui Danske Pank omandas Sampo Panga, siis oli algusest peale näha nii Danske Pangale kui ka regulaatoritele, milline oli Sampo Panga kliendiportfell – kui suur oli mitteresidentide osakaal, samuti oli näha, kui suur oli piiriüleste arvelduste maht. Eesti Finantsinspeksioon oleks tõenäoliselt pidanud tõsisemalt suhtuma sellesse, milline klientuur Sampo Pangas oli. Suhtumise tõsidust oleks ka pidanud suurendama asjaolu, et Lätis oli suureks probleemiks USD-ga arveldavad kliendid – Sampo Panga mitteresidentidest kliente oleks pidanud pigem sügavuti uuritama. Tol ajal pöörati pigem tähelepanu käibe ja tulule – näiteks, kui hiljuti, 2017. aastal, Nordea ja DNB Balti filiaalid ühinesid Luminor Pangaks, pöörati eelkõige tähelepanu rahapesu tõkestamise valdkonnale ning nende mitteresidentidest klientidele. (Intervjueeritav A)

Algusaastatel ei nähtud mitteresidentidega seotud riske nii nagu neid nähakse tänapäeval. Seda kinnitab ka näiteks asjaolu, et olenemata peakontori ja filiaali erinevatest infotehnoloogia süsteemidest ei nähtud selles probleemi – süsteemide ühendamine tundus olevat liiga kallis, kuigi see oleks maandanud mitmeid riske (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 41). Ärijuhtimine ning eriti panga juhtimine koosneb erinevatest suurtematest ja väiksematest riskidest ja nende riskide juhtimisest ning maandamisest. Danske Panga poolt võeti vastu otsus, et erinevate

infotehnoloogia süsteemide kasutamisega kaasnevate riskide maandamine pole väärt suurt rahalist väljaminekut. Iga Pank peab määratlema oma riskiisu – valib, millist klientuuri on ta nõus teenindama; selleks on ka panga poolt endale koostatud manuaal, mida Finantsinspeksioon hindab vastavalt regulatsioonidele ja seadustele (Intervjueeritav A). Danske Panga jaoks oli aktsepteeritavaks riskiks Aasiast endistest Nõukogude Liidu maadest mitteresidentidest kliendid (*ibid.*).

2007. aasta esimeses pooles Eesti Finantsinspeksiooni poolt läbi viidud filiaali töö kontrollis, mis keskendus põhiliselt mitteresidentidest klientidele, leiti, et enamjaolt on protseduurireeglid kooskõlas kehtivate õigusnormidega. Küll aga tõmbas regulaatori tähelepanu puudujäägid „tunne oma klienti“ põhimõtetes. Regulaator leidis, et pangas olid vajaka jäämised kohustuses regulaarselt kontrollida isikusamasuse tuvastamiseks kasutatud andmeid. Samuti tõi regulaator välja asjaolu, et pank alahindab riske, mis kaasnevad mitteresidentidega ning puudulike protseduurireeglitega. 2007. aasta septembris tegi Eesti Finantsinspeksioon pangale ettekirjutuse, kus käskis pangal viia sisse muudatused. (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 40) 2007. aastal esitas Eesti Finantsinspeksioon Taani järelevalve asutusele kontrollist kokkuvõtte (Rahapesu ja terrorismi rahastamise ... 2018, 8).

2007. aastal saatis Venemaa Keskpank kirja Taani regulaatorile, kus mainiti, et Sampo Pank aitab teha tehinguid rahadega, mis on kahtlase päritoluga (Report on the Non-Resident Portfolio ... 2018, 41). Kuid millistel põhjustel sellele rohkem tähelepanu ei suunatud regulaatorite poolt?

Sellise informatsiooni ilmsiks tulemisele ei pööratud kõrgendatult tähelepanu intervjueeritava eksperdi arvates tõenäoliselt poliitilistel põhjustel – taoline info võis olla Venemaa poolelt poliitiliselt kallutatud, et näiteks oponentidele kahju teha Arvatigi, et Venemaa nii-öelda kiusab oma isikuid. (Intervjueeritav A)

Eesti Panga poolt välja toodud andmetes oli 2008. aastal suuremate pankade turuosa bilansimahu alusel järgmine: Danske Panga Eesti filiaalil 11.9%, Swedbank-l 48.9%, SEB pangal 21.1% ning Norde Panga Eesti filiaalil 11.2%. Bilansimahu järgi oli Danske Panga Eesti haruüksus suuruselt kolmas pank, kuid turuosa makstud piiriüleste maksete alusel oli Danske filiaal esikohal – 33.9%,

samas kui Eestis asuval suurimal pangal, Swedbank-l, oli see turuosa 27.4%. Danske oli perioodil 2008 kuni 2014 suurima turuosaga, mis puudutas piiriüleseid makseid. 2008. aastal algatati Eesti filiaalist 18.1 miljardi euro eest makseid ning laekus 18.3 miljardi euro eest piiriüleseid makseid. (Erandlik ülevaade Eestis ... 2018) Selline kahtlustäratav muster oleks pidanud rohkem regulaatorite tähelepanu tõmbama, sest see muster kestis umbes 7 aastat. Danske Panga Eesti filiaal oli ainuke, kellel 7 aasta vältel oli piiriüleste maksete osakaal suurem, kui nende bilansimahu osakaal (*Ibid.*). Eesti Finantsinspeksioon informeeris Taani regulaatorit aastatel 2007, 2009, 2012, 2013 ja 2014 mitmetest puudujääkidest filiaalis (*Ibid.*). Samuti tegi Eesti Finantsinspeksioon nii 2007. kui ka 2009. aastal ettekirjutused, milles kohustati rahapesu tõkestavate meetmete puudusi kõrvaldama (Rahapesu ja terrorismi rahastamise ... 2018, 8). Kas oli mingisugune põhjus, miks Danske Pangalt Eestis tegevusluba ära ei võetud – selline muster ning filiaali klientuur oli ju järelevalve asutustele avalik informatsioon?

Tol ajal puudusid finantsinspeksioonil piisavalt mõjusad töövahendid – olemas olid ainult ettekirjutused, mida ka kasutati, võimalus teha väikene trahv või tegevusloa ära võtmine. Trahvi suurus polnud tol ajal piisavalt suur ning see ei kaalunud üle menetluskulusid. Mis puutub litsentsi äravõtmisesse, siis see ei tulnud kõne allagi, kuna suurelt Taani pangalt tegevusloa ära võtmine oleks tõenäoliselt jätnud Eesti riigi halba valgusesse. (Intervjueeritav A)

2011. aastal tõusis järsult mitteresidentide hoiuste arv Eesti finantssektoris ning Danske Panga Eesti filiaal oli ka sellel puhul esikohal. 2012. ja 2013. aastal juhtis Eesti Finantsinspeksioon Taani regulaatori tähelepanu filiaalis olevate mitteresidentide suurele arvule. 2012. aasta juulis tegi Hermitage Capital Riigiprokuratuurile kuriteoteate võimalikust rahapesust, mis saadeti rahapesu andmebüroosse, küll aga ei leidnud võimalik kuritegu tõendamist – rahvusvaheline koostöö ei sujunud ning eelkuriteo kohta ei saadud infot. Kui 2013. aastal hakkas filiaal mõningate mitteresidentide isikute kontosid sulgema, hakkas haruüksus tagantjärele teavitama rahapesu andmebürood mõningatest ettevõtetest, kes olid teinud kahtlaseid tehinguid. 2013. aasta teisest poolest hakkas selguma, et Danske Panga Eesti filiaali läbinud kahtlaste tehingute maht oli olnud palju suurem, kui filiaal oli rahapesu andmebürood teavitanud. 2014. aastal jõudsid esimesed välisriikidest tulevad päringud „Venemaa Rahapesuskeemi“ kohta ning samal aastal tehtud Finantsinspeksiooni kontroll leidis, et haruüksuse hoolsusmeetmete rakendamises ja riskide juhtimises olid suured puudused. 2015. tegi Eesti Finantsinspeksioon ettekirjutuse, mille tõttu

loobus filiaal kõrge riskiga mitteresidentide teenindamisest. (Rahapesu ja terrorismi rahastamise ... 2018, 7-9)

2019. tegi Eesti Finantsinspeksioon Danske Pangale ettekirjutuse, millega keelati ära filiaali tegevus Eestis – „Danske Bank rikkus Eestis tegutsedes aastaid rahapesu tõkestamise vastaseid regulatsioone, lastes kõrge rahapesuriskiga klientidel teha panga vahendusel kahtlasi tehinguid.“ (Finantsinspeksioon tegi Danske ... 2019). Kuid, kas Danske Pangalt tegevusloa ära võtmine oli õige tegevus, või oleks pidanud neile võimaluse andma – „normaalsed“ kliendid ei oleks olnud häiritud, töötajad ei oleks töökohti kaotanud?

Intervjueeritava arvates oleks võib-olla isegi tulnud tegevusluba varem ära võtta. Eesti Finantsinspeksioon tegi pidevalt ettekirjutusi ning olukorda ei parandatud – ei panga ega ka Taani järelevalve asutuse poolt. Panga riskiisu hõlmas SRÜ riikidest pärit kliente ning neid riske ei maandatud protseduurireeglite järgi. Seda võidi teha omakasupüüdlikel eesmärkidel – igal juhul panga kolm kaitseliini ei toimunud (I kaitseliinis on panga puhul näiteks kliendihaldurid; II kaitseliini puhul on tegu riskijuhtimise ja vastavuskontrolli funktsiooni teostavate töötajatega; III kaitseliiniks on siseaudit (Finantsinspeksiooni soovituslik juhend ... 2018, 14-18)). Kui kaitseliini kõik kolm astet oleks normaalselt toimunud, oleks juba varasemalt välja tulnud, et esinevad suured puudused. Sisekontroll oleks pidanud oma tööd efektiivsemalt tegema – kuid, kas tööd tehti ebaefektiivselt pahas usus või heas usus, seda ei ole teada. (Intervjueeritav A)

Eesti Finantsinspeksiooni juhatuse esimehe hinnangul kohtles Taani järelevalve pankka liiga hästi ning Eesti järelevalve oli olnud ainus asutus, mis reageeris Danske Panga tegevusele (Finantsinspeksioon tegi Danske ... 2019). Eesti Finantsinspeksioon oli mitmeid kordi pööranud Danske Panga tähelepanu asjaolule, et filiaalis olid kahtlased tehingud tähelepanuta ning oma tegevust oleks vaja seadusega kooskõlastada – selle tulemusena pidi Danske Pank sulgema Eestis oma mitteresidentide äri (Küsimused ja vastused ... 2019, 2). Kuna Taani Finantsinspeksioon ei piiranud Danske Panga Eesti filiaali tegevust, siis lõpuks pidas õigeks Eesti regulaator sekkuda ning keelata panga tegevus Eestis – kindel ei saanud ka olla selles, et pank hakkaks oma riske pädevalt juhtima ning muudaks suuresti oma ärikultuuri (*Ibid.*).

2.2. Tagajärjed ja tulevik

2019. aasta alguses Danske Panga tegevuskeeld ning sellega seoses ka tema lõplik lahkumine siinselt turult ei mõjuta oluliselt Eesti majandust. Panga Eestis tegutsev filiaal oli olulise mõjuga kuni 2015. aastani, millal ta sulges mitteresidentide äriiini. Koos sellega lõpetas haruüksus ka Balti riikides pangateenuste pakkumise eraisikutele, mille mõjuna vähenes nii hoiuste kui ka laenude maht. Eriti suure languse tegi hoiuste maht, mille turuosaks oli 2018. aastal 0,5% (2015 oli Eesti haruüksuse turuosa 7%). Langes ka kaardimaksete osakaal, mille turuosa 2018. aastal oli ainult 0,4%. (Keskpank: Danske lahkumine ... 2019) Samuti oli 2018. aasta seisuga filiaalis ainult 14 700 hoiustajat ja 12 300 laenukliinti (Küsimused ja vastused ... 2019, 3). Seega saab järeldada, et Danske Panga kadumine Eestist tõepoolest ei mõjuta Eesti turgu väga suuresti – hoiustajate ega ka laenukliientide osa polnud panga lahkudes suur ning ei põhjustanud ebamugavust suurele hulgale isikutele. Kuid, mis puudutab mõju Eesti mainekahjule, siis sellega on tõenäoliselt teistmoodi.

Kui üks pank on seotud rahapesu juhtumitega, kaasnevad sellega erinevad maineriskid. Näiteks võivad saada häiritud väliskaubandusega tegelevad ettevõtted, kes teevad rahvusvahelisi tehinguid kasutades muud valuutat kui euro. See avaldub läbi selle, et korrespondentpangad ei soovi pakkuda välisvaluutas arveldamise teenust rahapesujuhtumitega riikidele. Samuti avaldub ka mainekahju läbi potentsiaalsete investorite, kes ei soovi oma investeeringuid teha rahapesuultidesse riikidesse – neile jääb mulje, et riigi institutsioonid ei ole oma ülesannetes pädevad. Eriti suur mainekahju võib tekkida, kui arvatakse, et riigiasutused või poliitikud on teadlikult rahapesuriske lubanud või koguni ise rahapesuga tegelenud. Praegusel ajal on Eestis tegutsevatel pankadel raske korrespondentpankade juures kontosid avada. Põhjuseks on korrespondentpankade poolt ümber hinnatud riskiisu, samuti ka siinseid pankasid puudutavad meediakajastused rahapesu puudutavatel teemadel. Kahju oleks kindlasti suurem, kui kahtlustataks rahapesuga koos ka poliitilist korrupsiooni. (Müller 2018)

Eksperti arvates oli Danske Panka puudutav juhtum Eesti mainele katastroofiline. See on kurb, kui suure probleemse olukorra võis üks turuosaline teha. Kogu juhtumist hakkab silma vähene kontroll – kellelgi jäi midagi tegemata. Samuti otsustas Taani levitada informatsiooni, et Eesti ja Balti riigid ei tee piisavalt, et takistada rahapesu. Ka ajakirjanikud on aidanud mingil määral kaasa

Eesti maine kahjustamisele võimendades toimunut üle. Toimunust räägitakse ka oleviku vormis, kuigi kõik toimus minevikus. Tundub, et tihti ei pöörata tähelepanu asjaolule, et Eesti oli ainus, kes midagi lõpuks ette võttis. (Intervjueeritav A)

Maine saaks paraneda, kui asjad oleksid tõestatult korras. Eesti maine võib eksperdi hinnangul paraneda minimaalselt 10 aastaga. 2020. aastal annab MONEYVAL Eesti riigile hinnangu – kui see on negatiivne hinnang, siis piirab see oluliselt rahaliste vahendite kättesaadavust. Õnneks on valitsuse poolt vajalikud eelnõud algatatud ning samuti on rahapesuga võitlemiseks samme tehtud ka regulaatorite poolelt. Konkreetsed meetmed on Eesti poolt juba tehtud, et vältida negatiivset hinnangut MONEYVAL-i poolt. (*Ibid.*)

Riigi poolt on vastu võetud ka erinevaid otsuseid ja seadusi, mis peaksid aitama tulevikus ennetada rahapesu või mõne institutsiooni selle ohvriks langemist. Näiteks võeti 2018. aasta teises poolses seoses uues direktiiviga vastu seadus, mis kohustab äriühinguid äriregistrisse märkima oma tegelike kasusaajate andmeid. Registri andmetele on määratud ka järelevalve, kelle ülesandeks on tagada, et registrisse esitatud andmed oleksid vastavuses tegelikkusega ning ajakohased. Samuti peavad krediidi- ja finantsasutused nii mitteresidente kui ka e-residente tuvastama näost-näkku ning see on kohustuslik. Vastu on võetud ka teisi rahapesuga võitlemist hõlbustavaid seadusi. (Rahapesu ja terrorismi rahastamise ... 2018, 26) Taoline seadus aitab kindlasti läbipaistvamaks muuta Eestis, mingil määral ka välisriikides, tegutsevaid ettevõtteid ning nende taga toimetavaid isikuid. Nagu eelnevalt välja toodud, siis suureks probleemiks on olnud just see, et ei ole suudetud määrata juriidiliste isikute taga tegutsenud isikuid. Kuid taolises süsteemis on ka väikene viga. Intervjueeritava hinnangul on tegelike kasusaajate määramisel äriregistris probleemiks see, et äriühingud saavad iseseisvalt määrata oma tegelikeks kasusaajateks, keda nad heaks arvavad – need andmed ei ole sada protsenti usaldusväärsed (Intervjueeritav A). Kuigi registris olevatele andmetele on määratud järelevalve, ei ole teada, kui tihti seal oleva informatsiooni tõesust kontrollitakse. Kindlasti eksisteerib seal risk, kus on võimalik luua valelike andmetega ettevõtte, mis registris, kui usaldusväärses allikas, näeb kena välja. Ajaks, mil saadakse jälile valelikele andmetele, on juba näiteks mõni kelmus või muu seaduse vastane tegu sooritatud.

Riigi poolt on ühtlustatud ka karistusmäärasid, mis võimaldavad finantssektoris teatud rikkumiste eest määrata senisest suurema rahatrahvi (Rahapesu ja terrorismi rahastamise ... 2018, 26). See peaks oluliselt efektiivsemaks muutma Finantsinspeksiooni mõjutuse võimekust. Kui eelnevatel aastatel võis olla probleemiks see, et menetluskulud on suurem kui tehtav trahv, siis seda ei tohiks enam juhtuda. Suured trahvimäärad pigem distsiplineerivad ning motiveerivad panku paremini rahapesu vastast keskkonda looma.

Kuid on veel puudusi, mida riik saaks parandada. PEP-de (riikliku taustaga isikud) andmed pole riiklikul tasandil kinnitatud – riik peaks andma välja oma nimekirja isikutest, kes on Eestis PEP-id. Eesti riik ei ole nii suur, et see oleks võimatu ülesanne. Parandama peaks ka riikidevahelist kui ka pankadevahelist infovahetust – hetkel ei tohi näiteks pank A öelda pank B-le, et mõni klient on kahtlane või, et mõnest kliendist tuleks pigem hoiduda – nii on see ka kahjuks rahvusvahelisel tasandil. Arendama peaks ka avaliku- ja erasektori koostööd – avalik sektor peaks turuosalistega jagama infot, mis puudutab rahvusvahelisi rahapesuskeeme, et ka turuosalised oleksid suutelised õigeaegselt reageerima. Peaks eksisteerima ka riigipoolne maksete ja turuosaliste klientide monitoorimine. Eestit puudutanud rahapesuskeemides liikunud raha ainult liikus läbi Eesti – see ei jäänud siia pidama ega saanud siit ka alguse, kuigi Eesti sai süü endale. Esmalt tuleks seega oma augud ja lüngad ära parandada, sest nii kaua kuni eksisteerib auk, nii kaua ka seda kuritarvitatakse. (Intervjueeritav A)

2.3. Järeldused

2007. aastal ei osatud hinnata mitteresidentidest tulenevat riski piisavalt suureks – tõenäoliselt põhjusel, et puudus varasem taoline kogemus. Seda kinnitab ka asjaolu, et kuigi regulaatoritele oli näha taoline klientuur, lasti Sampo Panga ostmine lõpuni viia. Tagantjärgi tarkusena saab välja tuua soovitusel, et Eesti järelevalve oleks pidanud algusaastatel rangemalt suhtuma mitteresidentide osakaalu Sampo Pangas – näiteks mitte laskma uutel omanikel tehingut lõpuni viia enne, kuni kõik mitteresidentidega seotud riskid oleks suures ulatuses maandatud.

Samuti võttis peakontor Taanis vastu otsuse, et infotehnoloogilisi süsteeme pole vaja ühtlustada. Kuid samade süsteemide kasutamine oleks andnud peakontorile parema ülevaate, mis filiaalis toimub – tõenäoliselt oleks ka riskiisu ning kahtlaste tunnustega klientide jälgimine muutunud palju lihtsamaks ja efektiivsemaks.

Finantsinspeksioon tõi alguses kui ka järgnevatel aastatel välja panga protseduuride problemaatilised kohad, kuid pank ei võtnud ette midagi kardinaalset nende parandamiseks. Kuna algusaastatel ei nähtud puudulikest protseduuridest tulenevaid ohte piisavalt suurena, siis puudus ka tõenäoliselt põhjus litsentsi ära võtmiseks. Samas on teada, et need olid pigem korduvad nähtused. Pidevate panga poolsete rikkumiste tõttu oleks tõenäoliselt trahvi asemel pidanud ikkagi tegevuslitsentsi pangalt ära võtma.

Autor nõustub intervjuueeritava väitega, et Finantsinspeksioonil polnud piisavalt häid mõjutusvahendeid. Tõepoolest ei tundu mõistlik teha trahve, mis ei kataks ära menetluskulusid, kuid selline suhtumine ei suutnud ära hoida riigi mainekahju. Kui nii mõelda, siis taolised menetluskulud oleksid olnud Eesti mainele väga head investeeringud.

Autor nõustub siinkohal intervjuueeritavaga, et kui maailmapildis väike Eesti oleks suurelt Skandinaavia pangalt litsentsi ära võtnud, oleks see tõenäoliselt suuremat sorti skandaali tekitanud – ka selline tähelepanu oleks riigi mainele negatiivselt mõjunud. Samuti ei saa ära unustada, et filiaali esimestel eluaastatel maailma tabanud majanduskriisi ajal mõne panga likvideerimine ei paistnud majanduslikel ja sotsiaalsetel põhjustel õigustatud otsusena. Tuleks kiita Finantsinspeksiooni otsust teha lõpuks ettekirjutus, millega keelati ära mitteresidentide teenindamine ning lõpuks panga litsentsi ära võtmine. Autor peab nõustuma, et need meetmed olid lõpuks hädavajalikud, kuna emapanga ega emapanga päritoluriigi poolt ei võetud midagi filiaalis toimuvaga ette.

Õnneks on nüüdseks liikunud Eesti seadusandlus sellises suunas, et trahvid on finants- ja krediidasutustele piisavalt mõjusad, et nende protseduurireeglid ning riskiisu oleks riigi mainele positiivse mõjuga.

Tegelike kasusaajate märkimise ja tundmise kohustuslikuks muutmine aitab kindlasti Eesti finantssektorit läbipaistvamaks ning usaldusväärsemaks muuta, kuid nagu mainis ka intervjuueeritav, siis kahjuks saavad ettevõtted äriregistrisse määrata tegelikuks kasusaajaks, keda nad ise soovivad. Samuti on riikliku taustaga isikute määratlemine seaduse poolt küllaltki umbmäärane – seda reguleerib hetkel Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RahaPTS). Eesti Pangaliidu poolt on toodud välja küll soovituslik nimekiri riikliku taustaga isikute ametikohtade kohta (Riikliku taustaga isikute ... 2019). Kahjuks pole see nimekiri pankadele kohustuslik ning see ei sisalda konkreetseid nimesid, keda tuleks panga poolt arvestada kui riikliku taustaga isikuid. Autori arvates tundub väga hea mõttena luua ühtne ning riigi poolt kinnitatud nimekiri täpsetest ametikohtadest – samuti võiks paralleelselt sellega eksisteerida finants- ja krediidasutustele riigi poolt hallatav ning ajakohane nimekiri antud ajahetkel olevatest riikliku taustaga isikustest.

Eesti pankadele oleks ilmselt vaja mingisugust üldist süsteemi, kus kahtlastest isikutest üksteisele teada anda. Hetkel ei ole välistatud, et ühest pangast näiteks rahapesu kahtluse pärast välja visatud klient läheb mõnda teise panka kliendiks, kus ta oma kahtlaseid toiminguid edasi saab teha. Mingisugust ühtset kliendiandmete jagamise võrgustikku on tõenäoliselt keeruline luua, kuna sellist projekti pärsib kindlasti isikuandmete kaitse seadus. Kuna Eestis tegutsevad pangad kuuluvad erasektorile ning suuremjaolt ka omanikele, kes asuvad väljaspool Eestit, siis on põhjust ka arvata seda, et kliendid ei ole nõus nii lihtsalt oma andmeid kogu riigi finantssektoriga jagama. Samuti kaasneb sellise suure hulga kliendiandmete jagamisega suurem risk andmelekkeks, sest kui näiteks ühest pangast lekib suurel hulgal klientide andmeid, siis on ohus ka kõikide teiste pankade klientide andmed – igast pangast pääseks siis kõigi panganduses figureerivate klientide andmetele ligi. Samas võiks luua riigi poolt hallatava asutuse, mis monitoorib isikute rahade liikumist ning süsteemselt hoiatab ja teavitab panku kahtlastest isikutest. Selline süsteem võib rikkuda paljude inimeste privaatsust, kuid samas tõstaks finantssektori läbipaistvust.

Kui poleks toimunud või välja tulnud suuri rahapesuskeeme, siis kas oleks hakatud nii aktiivselt täiendama rahapesu tõkestamise seadusi ning uuendama direktiive? Autori arvamus on, et tõenäoliselt mitte – küll aga oleksid need võib-olla vähehaaval täienenud pikema ajaperioodi jooksul. Kui eksisteeriks nii „pime“ maailm, kus ükski rahapesu skeem välja ei tuleks, siis ei

osataks ka näha jätkuvalt suuri ohte, mis kuritegelikus maailmas oodata võivad. Seega saaks võtta Danske lugu, kui mingisuguse uue perioodi algust, mida iseloomustab riigi poolne ja eelkõige pankade poolne karm ning ettevaatlik suhtumine klientidesse ja nende tehingutesse. Kuid see kõik on vajalik, et võidelda kuritegeliku maailma ning sellega kaasneva rahapesu vastu.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli teada saada, millised olid riigi poolsed puudujäägid Danske Panga Eesti filiaali tegevuse suhtes ennetamaks rahapesu ohvriks langemist. Välja oli vaja selgitada, millised probleemid pangas aset leidsid ning millistele ohumärkidele oleks pidanud rohkem tähelepanu pöörama. Saades aru, millised on potentsiaalsed ohumärgid, oleks võimalik tulevikus neid paremini märgata ning lahendada. Samuti oli töö eesmärgiks teha kokkuvõtlik ülevaade toimunud ning lahenduskäigust.

Eesmärgi täitmiseks vaadati esimeses peatükis lähemalt, mis täpsemalt on rahapesu, mis toimus Danske Panga Eesti filiaalis ning mis sündmused haruüksuses perioodil 2007 kuni 2015 aset leidsid. Autor uuris, kui oluline on rahapesu vastane tegevus ning miks see vajalik on. Autor vaatas ka lähemalt filiaalis toimunud – missugused olid ohumärgid ning kuidas haruüksuses uurimistegevus läbi viidi. Autor uuris lähemalt ka kahte suurimat rahapesu skeemi, mis läbisid panga filiaali ning Eestit. Esimeses töö pooles selgusid ka peamised ohumärgid, mis ilmnesisid:

1. Suur mitteresidentide hulk
2. Siseauditi ning Eesti Finantsinspektsiooni hinnangud panga riskide juhtimisele ei olnud kordagi suurepäraseks
3. Välisriigi poolt edastati kiri, milles vihjati filiaalis tegutsevate klientide kahtlastele rahadele nii 2007. kui ka 2013. aastal.
4. Filiaal ei tundud piisaval määral oma kliente – ei rakendatud efektiivselt „tunne oma klienti“ põhimõtet

Lõputöö teises osas vaatas autor lähemalt oma ala esindavate asutuste ja isikute kommentaare, mis filiaalis toimus või toimumata jäi. Samuti viis autor läbi intervjuu anonüümseks jääda soovinud finantssektori eksperdiga. Autor vaatas lähemalt, kuidas prooviti filiaalis olevaid ohte kõrvaldada – mida tehti ning mis jäi tegemata. Samuti vaadati, millist mõju avaldas antud juhtum Eesti riigi

mainele. Juttu oli ka sellest, milliseid samme on riik teinud ning peaks edaspidi tegema, et muuta finantskeskkonda turvalisemaks ning läbipaistvamaks.

Riigi poolt jäi puudu kõige enam teadmistest ja kogemustest taolisel alal. Oldi teadlikud, et mitteresidendid kujutavad endast teatud riske ning teati ka seda, et Danske Panga Eesti filiaalis on suur mitteresidentide osakaal. Kuna puudusid kogemused, siis hinnati tegelikult mitteresidentidega kaasnevaid riske väiksemateks, kui need tegelikult olid. Riigipoolse järelevalve kasutuses oli kolm põhilist mõjutusvahendit: litsentsi äravõtmine, trahvimine ning ettekirjutuste tegemine. Litsentsi äravõtmine tundus tol ajal liiga radikaalse otsusena. Trahvisumma ei kaalunud üle menetluskulusid – kuid pikemas perspektiivis oleks trahvid võib-olla olnud just hea investeering Eesti mainele, kuigi tõenäoliselt arvestades panga käivet ei oleks määratud trahvisumma mõjutanud panka midagi ette võtma. Ettekirjutusi tehti, kuid nagu selgus, siis ei muutnud need puudulikku olukorda, mis toimus filiaalis. Eesti regulaatorit pani lõpuks olukorda lahendama teise riigi järelevalve poolt tegemata töö. Kuigi avalikkusele võis jääda mulje Finantsinspektsiooni passiivsest käitumisest perioodil 2007 kuni 2015, siis tegelikult üritati olemasolevate vahenditega asja parandada. Hetkel on täiendatud ja kindlasti täiendatakse ka edaspidi seadusi, mis annavad järelevalvele rohkem mõjutusvahendeid ning autor loodab näha tulevikus julgemaid ja distsiplineerivaid otsuseid järelevalve asutuste poolt.

Töö teises osas analüüsiti ka seda, mida saaks paremaks teha, et aidata kaasa rahapesu tõkestamisele. Peamisteks rahapesu tõkestamise meetoditeks krediidi- ja finantsasutustes saab autori arvates tuua:

1. Anda riigile rohkem instrumente turuosaliste distsiplineerimiseks
2. Suurendada järelevalvet turuosaliste üle
3. Parendada infovahetust riigi ja turuosaliste vahel
4. Finants- ja krediidasutuste vahelist infovahetust tuleks vabamaks muuta

Autor võtab töös lühidalt kokku Danske Panga Eesti filiaalis ilmsiks tulnud rahapesu tõkestamise puudujäägid ning annab lugejale toimunud kompaktse ülevaate. Antud tööst võiksid kasu saada kindlasti ettevõtjad – kuna töös räägiti lähemalt rahapesust ning selle tõsidusest, aitab see ehk ettevõtjatel paremini mõista, miks krediidi- või finantsasutused nende tehingute ja äritegevuse

kohta lisainformatsiooni küsivad. Mõningast kasu võiksid saada ka krediidi- ja finantsasutused – hoolimata kehtivatest rahapesu tõkestamise regulatsioonidest ja seadustest on vajalik ka asutuse sisene nii-öelda kahtlaste ilmingute märkamine ning töötajate poolne tähelepanelikkus erinevate anomaaliate suhtes. Tööst võiks kasu saada ka laiem avalikkus – praeguseks on tekitatud mulje, et Danske filiaalis toimunu sai võimalikuks Finantsinspektsiooni ja Eesti riigi toonaste ministrite tegevusetuse tõttu.

Edaspidi saaks uurida selles valdkonnas näiteks, kui suurt mõju avaldaksid uued riigipoolsed mõjutusvahendid. Sarnaselt saaks uurida lähemalt ka seda, kui palju on töös käsitletud juhtum mõjutanud Eesti riigis kehtivaid seadusi ja regulatsioone. Turunduse valdkonnas saaks uurida, kui suurt mõju avaldab selline sündmus rahva usaldusele pankade ja panganduse vastu. Kindlasti võiks tulevikus lähemalt vaadelda viimasel ajal ilmsiks tulevaid uusi rahapesu skandaale, mis puudutavad teisi Eesti suurpankaid.

SUMMARY

STATE SHORTCOMINGS AT THE PREVENTION OF MONEY LAUNDERING THROUGH DANSKE BANK'S ESTONIAN BRANCH

Gregor Semidor

The objective of this thesis is to learn of the shortcomings in government's response to the activities of Danske Bank's Estonian branch in order to prevent money laundering. Thesis has also the purpose of outlining in a concise and clear manner the activities of both the branch and the regulators during the operation of Danske Bank's Estonian branch. The research questions are worded in the following manner:

1. What happened in Danske Bank's Estonian branch during its operations?
2. What should the government have noticed or done to prevent large-scale criminal activity?
3. What are the signs of danger that should be noticed in the future?

Based on the mentioned objectives and research questions, the author has formulated the following research tasks:

1. Familiarize oneself with the nature of money laundering
2. Assess the actions of both the head office and regulators in the Danske Bank's Estonian branch
3. Conduct an interview
4. Reach a conclusion based on gathered information

The work is conducted using a qualitative research method by interviewing a financial expert and analyzing the documents published on Danske Bank. The expert wished to remain anonymous. As the interview was conducted orally and the author wrote down the answers of the interviewee, his

words will be summarized. The sources used in the thesis are reliable: the information was published by the Estonian Financial Supervision and Resolution Authority and other state agencies.

To fulfill the objectives of the paper, the first chapter deals with the nature of money laundering, the activities of Danske Bank's Estonian branch and the events in the branch during the years 2007 to 2015. Author of the thesis investigates the importance of the anti-money laundering operations and examines more closely the circumstances in the branch – what were the signs of danger and how were the investigations into the branch conducted. Author then studies the two greatest money laundering schemes that passed through the branch of the bank and Estonia. In the first part of the thesis the main signs of danger manifested as following:

1. The large number of non-residents
2. The assessments of bank's risk management by both internal audits and the Financial Supervision Authority weren't excellent
3. A letter from a foreign country hinted at suspicious assets owned by some clients of the bank in both 2007 and 2013
4. The branch wasn't successfully acquainted with its clients, the „know your customer“ principle wasn't implemented in a sufficient manner

In the second half of the thesis the author examines more closely the comments made by the institutions and individuals representative of the field about what did and didn't take place in the branch. The author also conducted an interview with an anonymous financial expert and studies, how the branch attempted to eliminate the potential hazards in the branch – what was achieved and what was left undone. Incident's impact on Estonia's international reputation is also examined. The topic of what steps has the state taken and will take in order to make the financial environment safer and more transparent was also dealt with.

In the second part of the thesis the possible improvements in prevention of money laundering are also examined. The main methods of money laundering prevention in credit and financial institutions are, in author's opinion:

1. Increased amount of state instruments to discipline market participants

2. Greater supervision over market participants
3. Better information flow between the state and market participants
4. Freer flow of information between different financial and credit institutions

The state most lacked expertise and experience in the area. The risks connected to the non-residents and proportions of non-residents in Danske Bank's Estonian branch were known. The non-resident related risks were assessed as smaller than in reality due to the gaps in experience. State oversight had three main instruments of influence: the removal of licenses, fines and injunctions. License removal seemed at that point too radical of a ruling. The fine returns were smaller than the costs of proceedings – but the fines could've been a sensible investment into Estonia's reputation, although considering the bank's turnover it is likely that the size of the fine wouldn't have pushed the bank into action. Injunctions were made, but as it turned out, they didn't correct the situation of inadequacy in the branch. Estonian regulators were finally driven to solve the situation by the work that was left undone by the supervisory bodies of another country.

Although the public could've perceived the actions of the Financial Supervision and Resolution Authority between 2007 and 2015 as too passive, in reality there were attempts made to fix the situation with tools that were available. Laws that give more tools to the supervisory authorities have been and will surely continue to be updated.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

About us. Danske Bank. Kättesaadav: <https://danskebank.com/about-us>, 7. detsember 2019.

Alldrige, P. (2001). The Moral Limits of the Crime of Money Laundering. *Buffalo Criminal Law Review*, Vol. 5, No. 1, 279.

Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. Council of Europe. Kättesaadav: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/home>, 7. detsember 2019.

Countries. FATF. Kättesaadav: <https://www.fatf-gafi.org/countries/>, 7. detsember 2019.

EBA at a glance. EBA. Kättesaadav: <https://eba.europa.eu/about-us/eba-at-a-glance>, 7. detsember 2019.

Erandlik ülevaade Eestis tegutsevate pankade piiriülestest arveldustest. (2018). Eesti Pank. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/press/erandlik-ulevaade-eestis-tegutsevate-pankade-piiriulestest-arveldustest-22102018>, 7. detsember 2019.

Ettekirjutus Danske Bank A/S-le. (2019). Kättesaadav: https://www.fi.ee/sites/default/files/2019-02/danske_bank_veebilehele.pdf, 7. detsember 2019.

Finantsinspeksioon tegi Danske Bankile ettekirjutuse lõpetada Eestis tegevus. Finantsinspeksioon. Kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/uudised/finantsinspeksioon-tegi-danske-bankile-ettekirjutuse-lopetada-eestis-tegevus>, 7. detsember 2019.

Finantsinspeksiooni kommentaar Taani finantsjärelevalve raportile seoses Danske panga järelevalvega. (2019). Finantsinspeksioon. Kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/uudised/finantsinspeksiooni-kommentaar-taani-finantsjarelevalve-raportile-seoses-danske-panga-jarelevalvega>, 7. detsember 2019.

Finantsinspeksiooni seadus. RT I 2001, 48, 267, 01.01.2007.

Finantsinspeksiooni soovituslik juhend „Krediidi- ja finantseerimisasutuste organisatsiooniline lahend ning ennetavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks“. (2018). Finantsinspeksioon. Kättesaadav: https://www.fi.ee/sites/default/files/2018-11/FI_AML_Soovituslik_juhend.pdf, 7. detsember 2019.

Findings of the investigations relating to Danske Bank's branch in Estonia. Danske Bank. Kättesaadav: <https://danskebank.com/news-and-insights/news-archive/press-releases/2018/pr19092018>, 7. detsember 2019.

- History of the FATF*. FATF. Kättesaadav: <https://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/>, 7. detsember 2019.
- Intervjueeritav A. Gregor Semidor. Üleskirjutus. Tallinn. 02.12.2019.
- Juhend kahtlaste tehingute tunnuste kohta*. (2019). Politsei- ja Piirivalveamet. Kättesaadav: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/juhend-kahtlaste-tehingute-tunnuste-kohta.pdf?454a9468a1>, 7. detsember 2019.
- KarS RT I, 19.03.2019, 30.
- Keskpank: Danske lahkumine ei oma olulist mõju Eesti majandusele*. Eesti Pank. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/press/keskpank-danske-lahkumine-ei-oma-olulist-moju-eesti-majandusele-19022019>, 7. detsember 2019.
- Küsimused ja vastused Danske Banki Eesti filiaalile tehtud ettekirjutuse kohta*. Finantsinspeksioon. (2019). Kättesaadav: https://www.fi.ee/sites/default/files/2019-02/20190219_DB_Q%26A_et.pdf, 7. detsember 2019.
- Money laundering*. Interpol. Kättesaadav: <https://www.interpol.int/en/Crimes/Financial-crime/Money-laundering>, 7. detsember 2019.
- Müller, M. (2018). *Rahapesu – vähe võitjaid ja palju kahju*. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/blogi/rahapesu-vahe-voitjaid-ja-palju-kahju>, 7. detsember 2019.
- Rahapesu andmebüroo*. Politsei- ja piirivalveamet. Kättesaadav: <https://www.politsei.ee/et/rahapesu-andmebueroo>, 7. detsember 2019.
- Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus. RT I 1998, 110, 1811, 01.02.2007.
- Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valitsuskomisjoni analüüs ja ettepanekud*. (2018). Rahandusministeerium. Kättesaadav: https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/rahapesu_tokestamise_valitsuskomisjoni_analuus_ja_ettepanekud.pdf, 7. detsember 2019.
- Rahapesu ja terrorismi tõkestamine*. Eesti Pangaliit. Kättesaadav: <https://pangaliit.ee/rahapesu-tokestamine>, 7. detsember 2019.
- Rahapesu tõkestamine*. Finantsinspeksioon. Kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/finantsinspeksioon/rahapesu-tokestamine>, 7. detsember 2019.
- RahaPTS RT I, 13.03.2019, 126.
- Raileanu, C., Nitu, C. (2017) *The Azerbaijani Laundromat*. Kättesaadav: <https://www.occrp.org/en/azerbajjanilaundromat/>, 7. detsember 2019.
- Report on the Danish FSA's supervision of Danske Bank as regards the Estonia case*. (2019). Danish Financial Supervisory Authority. Kättesaadav:

<https://www.dfsa.dk/~media/Nyhedscenter/2019/Executive-summary.pdf?la=en>, 7. detsember 2019.

Report on the Non-Resident Portfolio at Danske Bank's Estonian branch. (2018). Bruun & Hjejle Advokatpartnerselskab. Kättesaadav: <https://danskebank.com/-/media/danske-bank-com/file-cloud/2018/9/report-on-the-non-resident-portfolio-at-danske-banks-estonian-branch.pdf?rev=56b16dfddae94480bb8cdcaebc9b&hash=B7D825F2639326A3BBBC7D524C5E341E>, 7. detsember 2019.

Riikliku taustaga isikute (PEP) ametikohad. Eesti Pangaliit. Kättesaadav: <https://www.pangaliit.ee/rahapesu-tokestamine/pep-ametikohad>, 7. detsember 2019.

Ismayilova, K., Agha, I., Biro, A. (2017) *The Origin of the Money*. OCCRP. Kättesaadav: <https://www.occrp.org/en/azerbajjanilaundromat/the-origin-of-the-money>, 7. detsember 2019.

The Russian Laundromat Exposed. OCCRP. Kättesaadav: <https://www.occrp.org/en/laundromat/the-russian-laundromat-exposed/>, 7. detsember 2019.

What is Money Laundering?. FATF. Kättesaadav: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>, 7. detsember 2019.

Ülevaade rahapesu tõkestamisest Eestis 1999-2005. (2006). Rahapesu Andmehüüroo. Kättesaadav: <https://www2.politsei.ee/dotAsset/27959.pdf>, 7. detsember 2019.

LISAD

Lisa 1. Küsimused intervjueeritavale

1. Kas Sampo Panga suurele mitteresidentide hulgale ei pööratud piisavalt tähelepanu – nii Finantsinspeksiooni kui ka Danske Panga poolt?
2. 2007. aastal teavitas Venemaa Keskpank Taani Finantsinspeksiooni, et Sampo Panga klientide hulgas on mitteresidentidest isikuid, kes teevad tehinguid kahtlase päritoluga rahadega. Kas asjale ei pööratud piisavalt tähelepanu? Kas seda oleks pidanud sügavuti uurima regulaatorite poolt?
3. Eesti Panga poolt avaldatud statistika (2018) järgi oli perioodil 2008 kuni 2014 Danske Panga Eesti filiaali turuosa piiriüleste maksete mahult ligikaudu 3 korda kõrgem kui tema turuosa bilansimahult. Kas võis olla mingi kindel põhjus, miks sellega midagi ette ei võetud või sellele suuremat tähelepanu ei pööratud – nii Danske Panga kui ka regulaatorite poolt (ühelgi teisel pangal pole olnud nii pikal perioodil sellist trendi)?
4. Millele oleks pidanud Finantsinspeksioon rohkem tähelepanu pöörama? Millest jäi puudu, et õigeaegselt ennetada suurte summade „pesemist“?
5. Kas Danske Pangalt tegevusloa ära võtmine oli õige tegevus, või oleks pidanud neile veel ühe võimaluse andma – „normaalsed“ kliendid ei oleks olnud häiritud, töötajad ei oleks oma töökohti kaotanud?
6. Kas kuidagi oleks saanud vältida kahe suure rahapesu skeemi keskmes olemist?
7. Kuidas Te hindaksite kahe suure rahapesu skandaali keskmes olemise mõju Eesti riigi mainele? Milliste meetmetega oleks võimalik mainet parandada?
8. Millised oleksid Teie arvates peamised ohumärgid rahapesutõkestamise valdkonnas panga tegevuse puhul – millistele näitajatele tuleks tulevikus tähelepanu pöörata?

Lihlitsents lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ja reprodutseerimiseks

Mina Gregor Semidor (*autori nimi*) (sünnikuupäev: 03.05.1996)

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose
RIIGIPOOLSED PUUDUJÄÄGID DANSKE BANK A/S EESTI FILIAALI TEGEVUSE
SUHTES RAHAPESU TÕKESTAMISEL,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja Ester Vahtre,

(*juhendaja nimi*)

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja elektroonilise avaldamise eesmärgil, sealhulgas TTÜ raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TTÜ raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta kolmandate isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ja teistest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

_____ (*allkiri*)

03.01.2020 (*kuupäev*)